

Key words: students, educational services, motivation entering the university, social portrait student.

УДК 316.28:316.723

Б. В. Слющинський

ВПЛИВ ЕТНІЧНОЇ СТРУКТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПРИАЗОВ'Я НА ВИРОБНИЧУ (ГОСПОДАРСЬКУ, ПРОФЕСІЙНУ) СТРУКТУРУ РЕГІОНУ

Стаття присвячена дослідженню залежності господарської та професійної структури регіону від етнічної структури. Розглядаючи багатонаціональний склад населення українського Приазов'я, автор виявляє специфіку кожного етносу, наявність рк. міжетнічного конфліктного стану, характерні особливості, які впливають на вибір майбутньої професії, місця працевлаштування ефективність співпраці з іншими етносами, що задіяні у сумісній праці. Автор доходить висновку, що в регіоні створюється специфічна комбінація ментальних рис всіх етносів, в результаті чого виник «приазовський тип» суспільного етосу, який визначає виробничу та господарську структуру регіону.

Ключові слова: *етнос, етнічна нерівність, етнічна структура, специфічна комбінація ментальних рис, «приазовський тип» суспільного етосу.*

Українське Приазов'я – багатонаціональний регіон. У кожного етносу є свої особливості, які торкаються усіх сфер його життєдіяльності. Однією із сфер життєдіяльності спільноти є саме виробнича. І тут дуже важливе значення має наявність або ні міжетнічного конфліктного стану. Адже на нього в першу чергу в поліетнічних державах впливають проблеми етнічної структури. Сюди віднесемо етнічну нерівність у володінні матеріальними благами, у суспільному поділі праці, у доступі до освіти, що часто й викликає невдоволення своїм положенням у суспільстві.

Етнічна нерівність у досліджуваному регіоні мала місце за часів СРСР, особливо це торкалося грецького, німецького та єврейського представництва (можливість отримання вищої освіти, керівної посади тощо) і наклала досить вагомий відбиток на сьогоденне життя етносів. Від чого це залежить? *По-перше*, від адміністративно-політичної влади. За певної етнонаціональної та економічної політики одні етноси виділяються як основні, а інші – як другорядні. Такий стан речей призводить до прихованих конфліктів і недружелюбних відносин між етносами, бо одні етноси вважають себе привілейованими, а інші – перебувають у дискримінаційному становищі. *По-друге*, від бажання вижити та створити належні умови для майбутнього своїх дітей. За таких обставин відбуваються процеси пристосування: зміни національної належності (греки, євреї), змішані шлюби з метою змінити національність своїм майбутнім дітям, протистояння, намагання когось зіштовхнути, аби зайняти його місце на щаблях соціальної ієрархії тощо. *По-третє*, від етнонаціонального розселення. Якщо та чи інша етнічна група проживає компактно, то вона більш впевнено себе почуває, аніж та, що «розчинена» у великому просторі. У досліджуваному регіоні є і компактне розселення (греки) і дисперсне (мешканці м. Маріуполя). Саме дисперсне розселення ускладнює етнонаціональні відносини, тут утворюється особлива етнічна структура, яка впливає не тільки на відносини між членами спільноти, але й створює особливу виробничу (професійну, господарську)

структуру регіону.

Отже, метою даної статті буде дослідження особливостей етнічних структур саме у виробничих відносинах, у виборі професії та виду діяльності. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: дослідити особливості етнонаціональної структури регіону; виявити вплив політичних та економічних чинників на адаптацію представників етносів до умов життя і праці; визначити особливості міжетнічного спілкування, подолання труднощів у встановленні міжетнічних відносин.

Проблеми міжетнічних відносин досліджували такі зарубіжні вчені, як: Г. Гофстеде, К. Казмір, К. Клакхон, Ф. Стродбек, Е. Стюарт, Дж. Трагер, Ф. Тромпенаарс, Е. Холл та інші. Свій внесок у висвітлення основ комунікаційних процесів, способів і засобів міжетнічної взаємодії здійснили такі російські дослідники – М. Василик, М. Вершинін, Т. Волошинова, В. Павлов, В. Петров, С. Гурієва та ін., українські – Л. Аза, О. Вишняк, Є. Головаха, Н. Костенко, М. Наумова, А. Ручка, Л. Скокова, В. Степаненко, М. Шульга та інші.

Для виявлення особливостей етнічної структури українського Приазов'я (м. Маріуполь, с. с. Сартана, Старий Крим та населенні пункти Першотравневого району, $n = 1300$) ми розглянули українців, росіян, греків, німців та євреїв (найбільш яскраво виражені етнічні групи). Саме вони, були першими переселенцями до даного регіону і, як нам здається, вплинули на міжетнічні відносини в регіоні, на створення умов для розвитку життя в Приазов'ї, у тому числі виробничого.

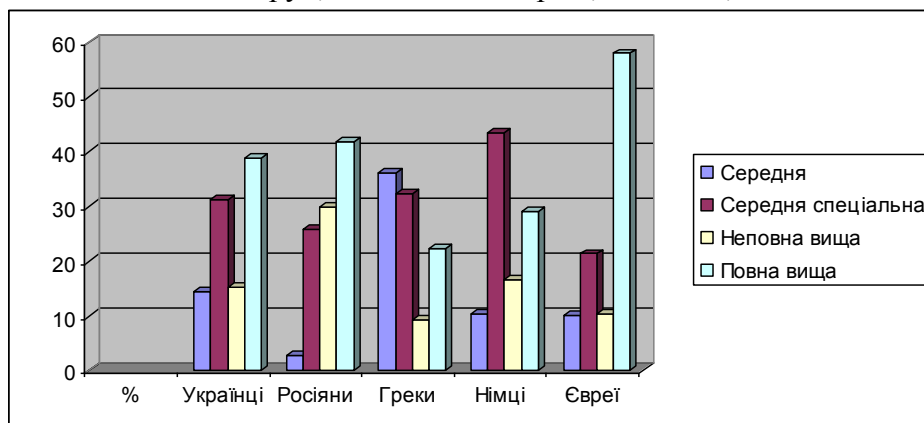
Від початку заселення земель українського Приазов'я й до наших днів між представниками різних етносів відбувається встановлення контактів: переселенці, мігранти зустрічаються з новою культурою, із труднощами міжнаціонального спілкування та взаємодії, ставлення до сусідів, у сприйнятті іншого етносу тощо. І культура міжетнічного спілкування стає тим полем, на якому органічно проявляються рівні суспільної свідомості і духовної культури нації [1, с. 82]. Ці рівні обумовлюються системою об'єктивних та суб'єктивних обставин: подоланням протиріч в економічній, політичній, духовній сферах, ступенем розвитку інститутів громадян, суспільства, його відкритості, демократизації, а також – рівнем виховання світоглядної, етичної культури, освіченості, духовності, етнічної толерантності учасників міжетнічного спілкування. Звичайно, це залежить від рівня освіти, з яким прибули переселенці.

Як показують результати дослідження, не дивлячись на обмеження отримання вищої освіти, вища освіта переважає у етнічних євреїв (57,4%), далі ідуть росіяни (41,8%), українці (38,6%), німці (28,9%) і греки (21,9%). Причому, у більшості із названих етносів, вища освіта переважає у жіночій частини населення. На однаковому рівні вона знаходиться у німців, а на нижчому – у греків. Це підкреслює етнонаціональні особливості даних представників населення. А ще можна констатувати той факт, що грецьке населення проживає компактно у селищах, а не в місті, що, очевидно, теж впливає на отримання ними вищої освіти.

Щодо середньої спеціальної освіти, то тут перше місце посідають етнічні німці (43,3%), потім греки (32%), українці (31,2%), росіяни (25,7%) і євреї (21,1%). Як бачимо, в етнічних німців та греків переважає середня спеціальна освіта. Справа в тому, що німців досить мало в досліджуваному регіоні і вони проживають у місті. Стосовно греків, то тут це можна пояснити тим, що в селищах, де вони в основному проживають, є менша потреба в спеціалістах з вищою освітою, а от у хороших спеціалістах середнього рівня – більша. Слід зазначити й те, що на рівень освіти впливає етнонаціональна характеристика (традиційні цінності своєї культури, морально-етичні настанови, взірці поведінки, мотивація дій тощо). Крім цього, сьогодні

багато людей отримують і другу вищу освіту. А тут вже вступає в дію віковий ценз.

Дослідження, взаємозв'язку між віком та освітою показали, що він у всіх етнонаціональних групах істотний, а щільність його у росіян і німців слабка, а в українців, греків та євреїв – помірна. Отже, у кількості отриманої вищої освіти представниками різних етнонаціональних груп віковий ценз визначального значення немає. Звичайно, переважна більшість сучасного населення вищу освіту отримує відразу після закінчення школи. Взаємозв'язок між статтю та освітою у всіх етнонаціональних груп, за винятком євреїв, істотний, щільність його в українців, росіян

Рис. 1. Рівень освіти етнонаціональних груп українського Приазов'я

і німців – слабка, у греків – помірна, а у євреїв – практично відсутня (прагнуть до вищої освіти, незалежно від статі). Взаємозв'язок між національністю та освітою істотний, а щільність його слабка, але існує (див. рис. 1).

Отже, повна вища освіта переважає у євреїв, середня спеціальна – у німців, а середня – у греків. Це підкреслює деякі особливості етнонаціональних груп.

Як відомо, міжетнічні стосунки визначаються повсякденною свідомістю людей, суспільною атмосферою та настроями. Тут на перше місце впливає проблема соціально-психологічного споріднення між народами. Спробуємо загострити увагу на психологічних настановах мешканців українського Приазов'я, що належать до різних етносів відносно наявності спільних рис в характеристиках українців та представників інших національностей (росіян, греків, німців, євреїв) з якими пов'язується їх спільне існування. Це дасть можливість визначити риси «менталітету» кожного етносу, побачити діалектику міжетнічного спілкування у розрізненні партнерів та їхньому прагненні до єдності. Оскільки мета спілкування – наближення суб'єкта один до одного, організація спільних дій чи набуття ними єдності, – кожен партнер повинен відкритися іншому у своїй справжній природі, намірах, можливостях, прагненнях, ідеалах, щоб інший, знаючи це все, зміг узгодити свої дії з діями партнера [1, с. 82–83]. Тут і проявляється менталітет, який регулює поведінку людей. Поведінка ж людей, у першу чергу, залежить від самоідентифікації. Як показують дослідження, якщо в українців та росіян (акцентується увага на досліджуваних етносах) переважає самоідентифікація на мовному ґрунті, у греків – на духовних елементах традиційно-побутової культури, а німців – на актуалізації історичної пам'яті, то у євреїв самоідентифікація концентрується навколо історії власного народу і професійної культури. Хоча потрібно сказати, що сьогодні в Україні взагалі відбувається актуалізація історичної пам'яті, а це призводить до відродження своїх національних мов, традицій, звичаїв, одним словом – культури взагалі.

Як вже зазначалося, кожний етнос намагається зберегти свою національну культуру і виробляє свій соціотип поведінки. Серед регуляторів соціотипів поведінки велику роль відіграють морально-етичні норми (система уявлень про правильну та неправильну поведінку). Морально-етичні норми відтворюються щоденно у процесі взаємодії та спілкування людей певної етнічної групи через силу масових звичок, велінь та оцінок суспільної думки, переконань і спонукань, що виникають у людей внаслідок зростання їх національної свідомості. Вони віддзеркалюють життєво-практичний та історичний досвід і впливають на всі сфери життєдіяльності людей.

Слід зазначити, що моральні норми співжиття, стереотипи поведінки та діяльності одного етносу інтровертні щодо подібних утворень іншого. Наприклад, заперечення етнонаціональних стереотипів відносно «чужих» ґрунтується на традиційних цінностях своєї культури, або спирається на етнонаціональні цінності. Вони виступають як різновиди форм соціальних цінностей, що утворюються культурою певного етносу і є продуктом його свідомості. Кожен етнос має специфічний, властивий лише йому, набір та ієрархію соціальних цінностей, що в цілому й надає останнім етнонаціональної особливості. Ця система виступає найвищим рівнем соціальної регуляції. Саме в ній зафіксовані критерії соціального цінного, визнаним даним етнонаціональним формуванням, на ґрунті якого й розгортаються конкретніші і спеціалізовані системи нормативного контролю, відповідні соціальні інститути і цілеспрямовані індивідуальні чи колективні дії людей. Засвоєння цих критеріїв на рівні структури особистості складає основу формування етнонаціональної свідомості людей. Вони й забезпечують цілісність етнічного формування, оскільки в них втілена особлива значущість (за М. Вебером) певних матеріальних і духовних благ для існування та розвитку етнонаціональної спільноти.

Аналіз, проведеного автором соціологічного дослідження, також показав, що кожному етнонаціональному утворенню відповідає і відповідний рід занять, а значить вибір місця прикладання своїх, набутих знань. Інтелігентами найбільше себе вважають етнічні євреї (32%), потім українці (23%), хоча за рівнем освіти вони посідали третє місце, росіяни (21,8%), греки (21%) і – німці (14,8%).

Щодо виконуваної роботи у якості інженерно-технічних працівників, то тут перше місце посідають етнічні росіяни (25,0%), потім євреї (24,2%), німці (23,4 %), українці (10,9%) і – греки (8,9%), а от стосовно виконуваної роботи у якості службовців, то тут перше місце у греків (21%), потім ідуть – євреї (18,7%), німці (18,3%), українці (15,2%) і росіяни (7,4%).

Дослідження взаємозв'язку між віком та професією у представників різних етнонаціональних груп показали, що він у всіх групах істотний, а щільність його значна в українців, греків та німців. Помірною вона виявилася у росіян та євреїв. Це свідчить про те, що у всіх етнонаціональних групах існує залежність між віком та обраною професією.

Щодо взаємозв'язку між статтю та професією, то він у всіх етносів істотний, а щільність його помірна, що і підтверджує те, що вибір професії залежить від статі людини, але найбільше ця залежність проявляється у євреїв, німців та греків, а найменше – в українців та росіян. Взаємозв'язок між національністю та професією істотний, що підтверджує, наведені вище характеристики етносів, а щільність його відсутня. Чому так відбулося?

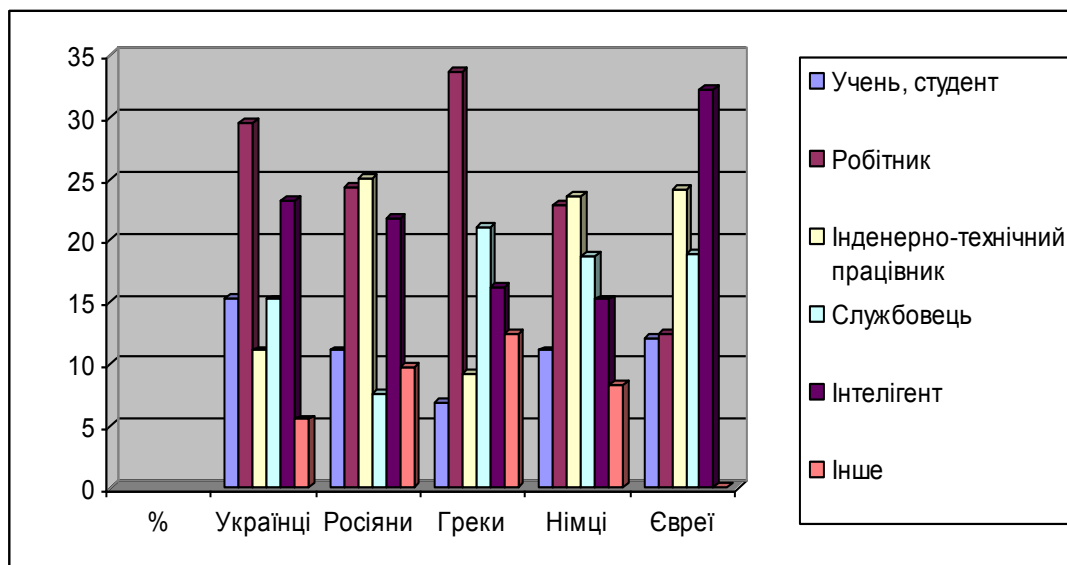
Проаналізуємо співвідношення інтелігенції, інженерно-технічних працівників, службовців та робітників у кожній етнонаціональній групі та взаємозв'язок із отриманою вищою освітою (див. табл. 1).

Таблиця 1

Взаємозв'язок виконуваної роботи, національності та рівня освіти
(n=1300, %)

№ п/п	Національність	Інтелігент, інженерно-технічний працівник, службовець (у %)	Робітник (у %)	Всього (у %)	Зв'язок із вищою освітою (у %)
1	Євреї	74,9	12,5	87,4	57,4
2	Німці	56,5	22,6	87,7	28,9
3	Росіяни	54,2	23,8	86,2	41,8
4	Греки	50,9	33,6	97,0	21,9
5	Українці	49,1	29,3	82,5	38,6

Як бачимо, найбільший відсоток людей, що займають посади у якості інтелігента, інженерно-технічного працівника та службовця відноситься до етнічних євреїв (74,9%), що співпадає із отриманням вищої освіти (57,4%). За ними – німці (56,5%) з деяким розходженням із наявною вищою освітою (28,9%), росіяни (54,2%), хоч освіта досить висока (41,8%), греки (50,9%) і – українці (49,1%), не дивлячись на те, що рівень освіти так само як і у росіян досить високий (38,6%). Таким чином, бачимо, що в основному робочі місця в регіоні займають росіяни (23,8%), греки (33,6%) та українці (29,3%). Зобразимо результати даного дослідження за допомогою рис. 2.

Рис. 2. Взаємозв'язок професій та виконуваної роботи у різних етнонаціональних групах

Опираючись на власні дослідження, можна стверджувати, що істотної нерівності за етнонаціональними ознаками щодо доступності до освіти, працевлаштування та отримання тих чи інших матеріальних (комунальних) благ у сучасній спільноті не виявлено. Принаймні, чисельність деяких груп у вибірковій сукупності не дає можливості робити статистично обґрунтовані висновки, хоча невелика розбіжність все-таки існує, але, як нам здається, залежить вона від етнонаціональних особливостей (працьовитості, ощадливості, чіткої мети, мотивації, культури, адаптаційних властивостей тощо).

Іншим показником етнонаціональної стратифікації є місце етнічних груп у виробничій діяльності (становище їх на ринку праці). Як показують результати дослідження, у секторах економіки та поза ними є деякі статистично визначені відмінності. Однак, вони стосуються не всіх національностей. Але в загальному, принаймні, за досліджуваний період (2010–2012 рр.) секторна стратифікація за місцем роботи не накладається на етнонаціональну. Хоча, знову ж таки, деякі відмінності є. Так, представники етнічних євреїв, прагнуть займати керівні посади, працювати державними службовцями, науковцями, лікарями тощо. Досить індивідуально налаштовані педантичні і раціональні німці теж не дуже відстають від останніх, а от статистично значущої різниці між присутністю росіян та українців, що проживають у місті, у різних секторах виробництва не зафіксовано. Чи є присутність у цьому секторі сільського населення виявити досить важко через постійну зміну кількості присутніх, але можна стверджувати, що вони в основному зайняті на таких підприємствах, як ВАТ «Металургійний комбінат ім. Ілліча» у якості робітників. Це викликано достойним заробітком та певними пільгами (гарячий стаж, наявність соціальних закладів тощо).

Отже, освіта та виконувана робота значно впливають на чинники виробничої діяльності населення. Від цього залежить соціальне самопочуття і ставлення людей до власного становища у суспільстві. Хоча ставлення людей до власного становища у суспільстві мають дещо суб'єктивний характер, але несхожість у судженнях може бути свідченням неоднакової адаптації етнонаціональних груп до нових соціальних реалій. Особливо це актуально у випадку появи нової незалежної держави, де не титульні етноси можуть загострено реагувати не тільки на соціально-економічні труднощі посттоталітарної трансформації, а й на можливу дискримінацію в етнокультурній царині, тим більше, що появилася можливість змінити місце проживання, виїхати, наприклад, на історичну батьківщину (за кордон). Оскільки у даному регіоні немає корінних мешканців, то саме відповідь на запитання стосовно бажання змінити місце проживання, дасть нам можливість визначити чи задоволені етнонаціональні групи своїм становищем у соціальному середовищі.

Як свідчать результати соціологічного опитування, найбільш схильні до зміни місця проживання німці (34,7%), причому ініціатива за чоловіками (на 2,3% більше). Потім – євреї (28,9%), переважають чоловіки на 20,4%, греки (28,5%) з перевагою чоловіків на 4,1%, росіяни (25%) з переважанням чоловіків на 3,2% і – українці (18%), переважають жінки на 7,8%. Отже, можна зробити висновок, що майже кожний четвертий мешканець Приазов'я мріє його покинути. Цей факт підтверджується й тим, що тут не почуєш на вулиці слів, сказаних з гордістю: «Я маріупольчанин» (маріупольчанин). Звичайно, тих, хто не бажає покидати своє місце проживання більше (35%) і тут на першому місці – українці (51,9%), потім – євреї (42,6%), греки (39,8), росіяни (28,1%) і німці (12,9%). Ще 24% мешканців українського Приазов'я деколи подумують про від'їзд, а 9,6% хочуть, та не мають змоги. Тобто кожний третій мешканець регіону є потенційним мігрантом. Крім цього, не дали відповіді 2,8% населення: німці (7,4%), росіяни (3,9%) та євреї (1,1%). Ще 0,8% висловили думку про те, що хочуть поїхати на заробітки і повернутись назад (євреї – 2,7%, греки – 0,8%). Отже, більшість громадян (64,2%) невдоволена своїм життям у даному регіоні, тобто майже кожний другий.

Дослідження взаємозв'язку між віком та прагненням етнонаціональних груп до зміни свого місця проживання показали, що він неістотний лише в українців, у всіх інших етнонаціональних групах – істотний, а щільність його в українців, греків та німців значна, у росіян та євреїв – помірна. Це підтверджує думку, що українці найменш схильні до зміни місця проживання.

Стосовно взаємозв'язку між статтю та прагненням етнонаціональних груп змінити своє місце проживання, то він істотний лише у росіян та євреїв, у всіх інших етнонаціональних групах – неістотний, а щільність його відсутня в українців, греків і німців, у росіян вона слабка, а от у євреїв – помірна. Тобто, гендерні особливості вагомої ролі у зміні місця проживання не відіграють, за винятком євреїв, бо тут вочевидь національні особливості, які впливають навіть на визначення національності дітей (за матір'ю).

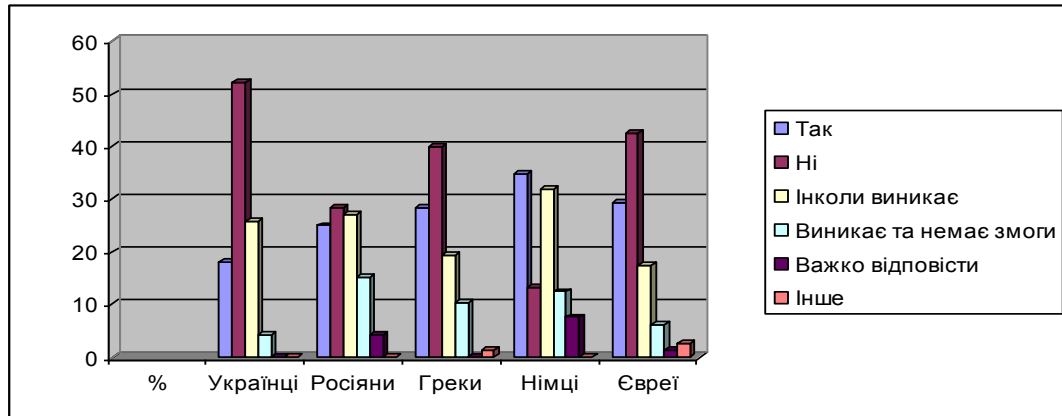

Рис. 3. Прагнення етнонаціональних груп змінити місце проживання

Взаємозв'язок між національністю та прагненням етнонаціональних груп змінити своє місце проживання істотний, а щільність його відсутня. Це підтверджує думку про те, що все-таки національність відіграє певну роль при зміні місця проживання (див. рис. 3).

Розглянемо етнонаціональний поділ населення Приазов'я за рівнем задоволення своїм місцем проживанням у даному регіоні (див. табл. 2).

Таблиця 2

Етнонаціональний поділ населення Приазов'я за рівнем задоволення своїм місцем проживанням у даному регіоні
(n=1300, %)

№ п/п	Етнонаціональний склад	Так	Ні	Інколи виникає	Виникає та немає змоги	Важко відповісти	Бажаю виїхати для покращення життя і повернутися
1	Німці	34,7	12,9	31,6	12,5	7,4	-
2	Євреї	28,9	42,6	17,1	5,8	1,1	2,7
3	Греки	28,5	39,8	19,1	10,1	-	1,5
4	Росіяни	25,0	28,1	26,9	15,2	3,9	-
5	Українці	18,0	51,9	25,7	4,3	-	-
Всього		27,0	35,0	24,0	9,6	2,8	0,8

Таким чином, можна стверджувати, що у спільноти сучасного українського Приазов'я все ж наявна етнічна стратифікація як специфічна форма соціальної диференціації. Хоча економічні культури як титульного етносу, так і національних меншин дещо подібні, але їх не можна назвати тотожними, тому що у кожного етносу є своя, притаманна лише йому культура: мовленнєва, поселенська, буттєвісна, економічна, політична, є свої традиції та звички, риси характеру та ставлення до праці і

до її результатів тощо. Наприклад, німці і греки трудяться раціонально, вони все прораховують. Відрізняються наполегливістю у своїй діяльності й українці. Російська ж працьовитість носить більш «азартний характер». Тобто, німці і росіяни – це абсолютно протилежні за характером працьовитості, люди. Німці педантичні, їх вирізняють хороші організаторські якості (чіткість, точність, порядок, планування, розподіл функцій тощо). Якщо вони беруться за роботу, то доводять її до кінця, не шукаючи можливості відмовитися, чи отримати більш «легку» роботу, чого не скажеш про євреїв. Але німці більші індивідуалісти, вони об'єднуються лише за необхідності. Працьовитість росіян носить більш акордний характер – варіант мобілізації всіх сил для виконання будь-якого трудового завдання, а потім зниження трудової активності, тобто розміреність та організованість праці для них є більше виключенням, ніж правилом. Саме тому, тут відступає на задній план якість виконуваної роботи. Результат роботи – це грошова винагорода. Для українців характерним є інтерес до виконання справи, наполегливість, вміння і бажання показати себе, свою роботу, охайність, діловитість, самостійність, працьовитість. Їх відрізняє старанність, сумлінне виконання дорученої справи. У діловому відношенні українці ощадливі, наполегливі, але й дещо жадібні. Вони люблять порядок, законність, нетерпимо ставляться до крадіжок та інших форм поведінки несумлінних людей, сміливо ідуть з ними на конфлікт, виявляючи надмірну емоційність.

Іншу характеристику має ставлення до професії у греків та євреїв. Воно вирізняється вибірковістю. Тут переважає прагнення заробити «легкі» гроші. Представники даних етносів займаються здебільшого торгівлею та сферою послуг. Більша частина греків відрізняється працьовитістю, ощадливістю. Вони дуже піклуються про влаштування свого майбутнього. Євреї не так терпляче відносяться до важкої виснажливої праці, надаючи перевагу «легким грошам» – торгівлі, фінансовим операціям. Дуже багато з них стають лікарями, вчителями, науковцями, артистами, юристами. На думку багатьох етносів, вони люблять «загрібати жар чужими руками», тому вони досить часто конфліктують із тим народом, по сусідству з яким проживають. Українці, наприклад, вважають, що євреї не люблять виготовляти матеріальні засоби, а лише – розподіляти їх. Це й підтверджують дослідження, проведені І. Александровичем та іншими дослідниками ще під час заселення Приазовських земель. Та й результати досліджень, показують, що євреї прагнуть до комерційної та інтелектуальної діяльності, яка й визначає їх економічну активність, чи, скажімо, спосіб життя.

Як бачимо, тут чітко прослідковується зв'язок між етноментальними особливостями та родом й спрямованістю трудової діяльності, чи економічною активністю. Те, яким є етнонаціональна група, багато в чому залежить від того, із яким середовищем вона опосередковує себе своєю працею. Звідси можна зробити висновок, що превалюючий вид діяльності того чи іншого етносу накладає певний відбиток на його ментальні риси [2, с. 119], але й ментальні риси впливають на вибір професій, напрямів трудової діяльності. Отже, можна констатувати, що етнознакові функції досвіду людської життєдіяльності, разом із національною свідомістю, національною ідеєю, етнічною ментальністю, іншими чинниками є важливою детермінантою становлення та буття народів, а здійснений у роботі аналіз досліджень деяких ментальних рис певних етносів, що проживають на теренах Приазовського регіону, виявив, що особливість етнонаціональних утворень визначається специфічною комбінацією ментальних рис та їхньою спрямованістю, заданою ментальними настановами і виступає як чуттєво розумовий інструментарій освоєння світу. Все це, звичайно, створило своєрідний «приазовський тип» суспільного етосу. Крім цього проведене дослідження підтверджує думку про те, що в регіоні наявне специфічне

сплетіння ментальних рис, своя міжкультурна комунікація, а отже і своя економічна активність. Все це і є етнонаціональними особливостями виробничої і господарської діяльності населення даного регіону. Але, крім цього, для співіснування у даному регіоні, для вирішення нагальних проблем, уникнення конфліктних ситуацій тощо, чи, просто, щоб більш вільно і впевнено себе почувати, створюються відповідні соціокультурні угруповання, які мають свої особливості та тенденції розвитку.

Список використаної літератури

1. Афанасьєва Л. В. Національна ідентичність та менталітет етнічних спільнот у співіснуванні / Л. В. Афанасьєва, І. Г. Денисов, А. В. Орлов // Етнонаціональне буття народів Запорізького Приазов'я в геокультурному контексті : моногр. / за заг. ред. І. П. Аносова, Л. В. Афанасьєвої, М. В. Крилова, М. В. Пригаро. – Запоріжжя ; Мелітополь : Обласна державна адміністрація; МДПУ. – Сімферополь, 2005. – С. 69–95.

2. Павленко В. Н. Факторы этнопсихологии: уч. пособ. / В. Н. Павленко, С. А. Таглин. – Харків : ХГУ, 1993. – 160 с.

Стаття надійшла до редакції 17.02.2015

B. V. Sliushchinskiy

THE EFFECT MADE BY ETHNIC STRUCTURE OF UKRAINIAN PRYAZOV'YE ON ECONOMIC AND PROFESSIONAL STRUCTURE OF THE REGION

The dependence of economic and professional structure of the region on the ethnic structure is under analysis in the present article. Considering the multinational composition of the population of Ukrainian Pryazov'ye, the author reveals the specifics of each ethnic group, the existence or absence of the conflict between ethnic groups, characteristics that influence the choice of future profession, the place of employment and effectiveness of cooperation with other ethnic groups who are involved in the joint work. The author concludes that a specific combination of mental traits of all ethnic groups is being created in the region. It resulted in the creation of «pryazovski» type of social ethos that defines industrial and economic structure of the region.

Key words: ethnicity, ethnic inequality, ethnic structure, the specific combination of mental traits, «pryazovski» type of social ethos.

УДК 364

О. А. Ташкінова

ЕФЕКТИВНІСТЬ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ З ПЕРВИННОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ БЕЗРОБІТНИМ МОЛОДИМ ФАХІВЦЯМ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ АНАЛІЗУ

Стаття присвячена аналізу ефективності надання соціальних послуг з первинного працевлаштування випускникам вищих та професійно-технічних навчальних закладів (безробітним молодим фахівцям) центрами зайнятості, об'єктивних та суб'єктивних факторів, що впливають на процес їхнього працевлаштування, розробці технологій зниження соціальних ризиків у сфері зайнятості на прикладі діяльності центрів зайнятості.